

КАТЕГОРИЈА *ПОВОДА* У НЕКИМ ЈЕЗИЧКИМ СТИЛОВИМА 19. ВЕКА¹

Јелена Павловић
Универзитет у Крагујевцу

THE CATEGORY OF *CAUSE* IN SOME LANGUAGE STYLES IN THE 19th CENTURY

Jelena Pavlović
University of Kragujevac

The aim of this paper is to examine the methodological issues regarding the development of the category of cause in the Serbian language. The method of semantic field has been combined with syntactic analysis. Also, we have used the methods of historical syntax. The corpora contain scientific, administrative and newspaper texts ranging from the 1830s to the end of the 19th century. The paper is divided into three parts: (a) analysis of the centre of the semantic field (represented by the word *povodom*), (b) analysis of the periphery of the field and its interaction with other categories, (c) analysis of the relation between different categories in administrative texts.

Key words: *cause, 19th century, Serbian language, historical syntax*

1. Увод

1.1. Функционално-семантичка поља и њихов развој

Проучавање развоја неке језичке појаве подразумева сагледавање језика као друштвене и психолошке појаве, што значи да се промене у језику тумаче како спољашњим, тако и унутрашњим факторима (Грковић-Мејџор 2007: 31–44; Де Сосир 1969: 30–33).

Праћење промена у једном семантичком пољу захтева анализу и његовог центра и његове периферије (Бондарко, ред. 1987: 28–39; Ивић, ред. 2005: 575–591; Ковачевић 2012: 13–54). У центру поља налазе се контекстуално неусловљена средства, док се на периферији налазе

¹ Овај рад је рађен у оквиру пројекта Динамика структура савременог српског језика (178014).

контекстуално условљена средства која интерферирају са другим значењима. Међутим, развој семантичког поља одвија се обрнутим редом: (а) Користе се контекстуално условљене категорије; (б) Развијају се конструкције са општим категоријалним значењем; (в) Развијају се специфична значења која образују субпоља супраординираног поља. Развој језика повезује се са развојем мишљења, што се објашњава *принципом раста* (Грковић-Мејдор 2007: 50–53; Ивић, ред. 2005: 579–582; Ковачевић 2012: 20–48; Кордић 1995: 15–20).

Промене у оквиру поља могу се пратити на плану израза и на плану садржаја (Ивић, ред. 2005: 575). На формалном плану може доћи до повећања/смањења инвентара јединица које служе за изражавање неке категорије. Ипак, највеће промене се очекују на семантичком плану – долази се до промене значења како одређених језичких јединица, тако и до померања граница субпоља у оквиру надређеног поља (Антонић 2001: 360; Ковачевић 1989: 178–179, 190).

1.2. Категорија повода

Милош Ковачевић у књизи *Узрочно семантичко поље* први пут помиње категорију *повода* као субпоље у оквиру семантичког поља узрока. Повод је изразито слаб узрок, последњи у низу узрока који доводе до последице (Ковачевић 2012: 170). Изражава се контекстуално неусловљеним средствима која су резултат новијег језичког развоја и контекстуално условљеним средствима чије значење одређује шири контекст (Ковачевић 2012: 170–173).

Развој категорије повода у 19. веку последица је развоја друштва. У литератури се овај процес зове *интелектуализацијом, урбанизацијом и европеизацијом језика* (Ивић 2014: 256–270; Луковић 1994: 61–73)². У 19. веку развијају се специјални функционални стилови (Грицкат 1994; Кречмер 2004; Луковић 1994). Спољашњи фактори подстакли су деловање унутарјезичких фактора развоја језика. Њихово дејство на формалном плану нарочито се огледа у формирању: (а) предлошких израза (Поповић 1966); (б) прилошких израза (Ковачевић 2007) и (в) сложених везника (Ђуркин 2013) за изражавање значења повода.

1.3. Циљ рада и истраживачки корпус

Циљ рада је да формулишемо хипотезе за шире истраживање развоја категорије *повода* у 19. веку. Рад представља наставак наших истраживања изнетих у Павловић 2014 и Павловић 2015.

Корпус је ексцерпиран из трију функционалних стилова: (а) новинарског (*Новине сербске, Српске новине*); (б) научног

² Добру илустрацију за овакав развој на лексичком плану даје Милка Ивић (2000: 129–135).

(Гласник Друштва српске словесности); (в) административно-правног (Зборници закона и указа Кнежевине Србије). Грађа је допуњена и примерима из научних и полемичких књига доступних преко Дигиталне библиотеке Народне библиотеке Србије и Дигиталне библиотеке Матице српске. Заступљени су примери од тридесетих година до краја 19. века. Грађом су обухваћени доситејевски и вуковски језички тип³.

2. Анализа

2.1. Центар категорије *повода* у 19. веку

У центру категорије *повода* у 19. веку налазе се две лексеме: *поводом* и *односно*. Пошто смо се конструкцијом *односно* + генитив бавили у Павловић 2015, овде ћемо пажњу посветити лексеми *повод*. Конструкције са лексемом *повод* јављају се у специјалним функционалним стиловима, што потврђује Вуков *Српски рјечник*, у коме она значи *поводац* (Карацић 1852: 514). Њоме се значење *повода* експлицитно изражава:

(А) Лексички:

(1) Царь Наполеонъ ни је Је. Величеству никакова лична **къ војни дао повода**... (*Новине сербске*, 11.8. 1813, 1/1–2).

(2) Г. Ленкъ позива се да кнеза Михаила учини пажљивимъ на то, како то излишна хука съ оружјемъ може лако **постати поводомъ** да порту према Србији и нђнимъ захтеванјима [...] у неповолно расположењъ доведе (*Српске новине*, 1.2.1868, 1/3).

(Б) Преко различитих језичких средстава:

(Б1) Прилошких израза (у процесу формирања):

(3) **Тимъ поводомъ** Совѣтъ је за нужно нашао... (*Зборник закона и уредбених указа*, 1847(5), 34).

(4) **Тимъ је поводомъ** спреманъ быо за време одмора предлог... (*Српске новине*, 4. 1.1866, 1/3).

(5) Познато је, да су неке јевропске државе забраниле увоз америчких свиња због болести. **Поводом тим** у америчкој представничкој комори много се говорило о томе... (*Српске новине*, 6.1.1884).

³ О доситејевском језику в. Ивић 1991. За општи поглед на српску језичку ситуацију у 19. веку в. Ивић 2014: 159–255, 256–305, Луковић 1994: 27–31, 61–72.

(Б2) Сложеног везника (у процесу формирања)⁴:

(6) Поводомъ тимъ, што је овай земальскій саборъ на основу октроираногъ изборногъ закона сазвать и саставлѣнъ, земальскій саборъ посредствомъ представке нека замоли... (*Српске новине*, 9. 1.1868, 1/3–4).

(Б3) Конструкције *поводом* + генитив⁵:

(7) ... и мое премѣштеніе се управо у Иннсбруку догодило **поводом Рекурса Гд. Далматійскога Епископа Јеровеа Мутибаричья**... (*Анатилика писама*, Платон Атанацковић, 1850, 52).

(8) Влада је **поводомъ неки револуціонарски списа** была једнога дана наредила јаке предохранителне мере... (*Српске новине*, 20.1.1868, 1/2).

Лексема *поводом* најчешће се јавља у оквиру предиката (1 – 2). Примери (3 – 5) упућују на то да прилошки израз *тим поводом* није још увек стабилизван. То сугерише нестабилан ред речи (*тим поводом/поводом тим*), као и уметање енклитике у прилошку конструкцију (4). Прилошки израз са значењем повода развија се из потребе да се попуни празно место у систему, јер не постоји заменички прилог са значењем повода (Ковачевић 2007: 69–70).

Слична ситуација је и са сложеним везником (6). Запета може бити индикатор да везник није потпуно формиран, али може бити и правописна конвенција. Ред речи и облик демонстративне заменице разликују се од стања у савременом језику. *Поводом тим* са инструменталним обликом чува основни облик прилошког израза, што је вероватно први ступањ у формирању сложеног везника. У савременом језику демонстративна заменица има генитивни облик у постпозицији. То одговара њеном положају и облику иза других предлошких израза који улазе у састав сложених времена (*због тога што, услед тога што*). Долази до промене у дистрибуцији (*displacement of distribution*) (Грковић-Мејџор 2007: 44; Паул 1891: 333–334), која доводи до реанализе (*поводом тим + што* → катафорски употребљен прилошки израз + експликативни везник > лексички блокиран сложени везник).

Развој предлога *поводом* + генитив могао је тећи овако:

⁴ О формирању сложеног везника *поводом тога што* у савременом језику в. Ђуркин 2013: 221–223.

⁵ Као конструкција за изражавање повода помиње се у Ивић, ред. 2005: 168, 800, Ковачевић 2012: 170, Поповић 1966: 206.

(А) Повод се изражава лексички у предикатима *бити поводом/постати поводом* (пример (2)).

(Б) Реанализом се из ових конструкција развија прилошки израз.

(Б) Облик инструментала се реанализом развија у предлог, највероватније подржан сличним предлошко-падежним конструкцијама *односно* + генитив, *упркос* + генитив и сл.

Претпостављена граматиализација и реанализа⁶ могла је тећи овако: именица у инструменталу → прилог → предлог. Ово потврђује мишљење Александра Белића да су „сви [...] предлози по своме пореклу или прилошке речи, или су постали преко прилошких значења или таквих функција других речи“ (Белић 1998: 91).

2.2. Периферија категорије *повода* у 19. веку

Категорија *повода* интерферира са значењем материјалне садржине и са значењем узрока типа разлог. Значење *повода* тада се изражава контекстуално неусловљеним конструкцијама.

2.2.1. Интерференција са значењем материјалне садржине

На везу значења *повода* са значењем материјалне садржине указује се у Ковачевић (2012: 170–173). Овом приликом осврнућемо се на (а) фразеологизирану релативну реченицу *што се тиче* + генитив; (б) конструкцију *о* + локатив; (в) различите предлошке и/или прилошке изразе, који се могу заменити конструкцијом *поводом* + генитив.

2.2.1.а. *Што се тиче* + генитив

Од конструкција са значењем материјалне садржине најчешће се среће блокирана релативна реченица *што се тиче* + генитив (Кордић 1995: 173–174) у функцији пропозиционалног текстуалног конектора (Велчић 1989: 28). Служи за „*tematizaciju one riječi koja se kao promjenljivi dio frazema nađe u njegovom sastavu*“ (Кордић 1995: 173). Налазимо је у свим испитаним функционалним стилевима током целог века. Необележена је у односу на конструкције са значењем *повода*, па је њена функција само увођење нове теме и структурирање дискурса, без додатних импликација разлога за теме увођење:

(9) **Што се тиче посланства княжеског секретара Медаковића кь петробуршкоме двору**, оно је било преко нужно (*Српске новине*, 5.9.1856, 1/2).

(10) Затимъ ће началничество сачинити (трећи) распоредъ **што се времена и места рекрутирания тиче...** (*Српске новине*, 12.1.1865, 1/3).

⁶ О граматиализацији и реанализи в. Грковић-Мејдор 2007: 44–47, Нарог, Хајне, ред. 2011, Поповић 1966: 196–197.

2.2.1.б. Конструкција *о* + *локатив*

Најчешће се јавља уз „глаголе комуникације, когниције и перцепције“ (Арсенијевић 2011: 372) и реферише о теми која се уводи у текст. Као и конструкцији *што се тиче* + генитив, функција јој је увођење теме без пресупоновања додатних мотива:

(11) Хоћемо ли да приступимо **говору о системи** или не... (Српске новине, 4.1.1869, 2/3).

(12) А када се **повела реч о узроку** зашто деца нека од школе беже... (Српске новине, 5.1.1870, 2/3).

2.2.1.в. Различити предлошки и/или прилошки изрази

Често се користе за увођење теме или за исказивање разлога за неку акцију. Љубомир Поповић их тумачи као предлошке изразе за „повезаност, тицање“ (1966: 205):

(13) Мы смо у послѣднѣмъ броју имали прилику да оценимо поступањ угарскогъ земальскогъ сабора у **пытаню войничке системе**... (Српске новине, 5.1.1867, 1/3).

(14) У **смотрењу спољне политике**, које се ново француско министарство мисли придржавати, званични дневник [...] [...] навешћује ово... (Српске новине, 3.1.1870, 1/2).

(15) **Што се тиче грађевине**, у овом погледу не показује се никаквог полета ни у јавним ни у приватним зградама (Гласник Српскога ученог друштва, 1892, бр. 73, 18).

Од неутралних израза за означавање материјалне садржине, разликују се по додатној семантичкој нијанси присутној у именици. На пример, у (13) лексема *питање* имплицира нерешени статус *војничке системе*. У (14) и (15) у основи предлошког израза је именица са значењем визуелне перцепције. Девербативне именице *смотреније* и *призреније* (18) (в. 2.3.1.) карактеристичне су за предстандардни период.

Пример (15) занимљив је и по редукацији конструкције за увођење материјалне садржине. Прво се јавља фразеологизирана реченица *што се тиче* + генитив, а потом анафорски употребљен прилошки израз са неиспустивим детерминатором.

2.2.2. Интерференција са узроком типа *разлог*

Милош Ковачевић истиче да је узрок типа повод веома близак узроку типа разлог. Негативно је дефинисан према другим субпољима узрочног семантичког поља (Ковачевић 2012: 127). Ради се о индиректном узроку (Ивић 1954: 187):

(16) ... у своме писму, које је **писао** цару Наполеону **због поменутог дуга**, приметио је... (*Српске новине*, 8.1.1866, 1/3)

(17) У Атини је недавно лист један [...] обзнанио неке податке о **преговорима због новог закона о турском поданству** (*Српске новине*, 13.1.1870, 1/2).

У наведеним примерима *због* може да се замени конструкцијама са значењем *повода* (*писати због/поводом/односно дуга; преговори због/око/поводом/односно⁷ новог закона*). Може се заменити и конструкцијама са значењем материјалне садржине (*писати о дугу, преговори о дугу*). Конструкције се разликују по степену заступљености мотивације/активности код агенса: (а) највећи степен (узрок типа разлог); (б) у мањем степену (повод); (в) потпуни изостанак (материјална садржина)⁸.

2.3. Однос са другим категоријама (на примеру административног стила)

На формалном плану интерференција се запажа на нивоу номинализованих синтагми и зависносложених реченица. На плану израза обратићемо пажњу на однос категорије повода са: (а) категоријом времена (3.3.1) и (б) категоријама узрока и циља (3.3.2).

2.3.1. Поређење са темпоралним значењем

Навешћемо два примера са номинализованим синтагмама:

(18) **На представлење Попечителства Внутерњи Дѣла**, учинѣно Совѣту подѣ 23. тек. С. № 1460. у **призрѣнију опредѣлења таксе карантинске за чишењѣ ћерамиде** [...] Совѣтъ [...] предложіо Ми је на одобреније. (*Зборник 1845(40): 13*).

(19) [...] Совѣтъ је, **поводомъ представлења Попечительства Внутерњи Дѣла** отъ 20. Дек. пр. год. № 4422, рѣшио, и мы смо одобрили ... (*Зборник закона 1845(40): 1*).

Конструкције *на* + акузатив и *поводом* + генитив су међусобно заменљиве (*на представлење Попечителства учинѣно је/поводом представлења Попечителства учинѣно је*). Предлошко-падежна конструкција са значењем антериорности *на* + акузатив⁹ служи као

⁷ Пример је реконструисан као могући на основу прегледане грађе и контекста у којима се јавља лексема *односно* у функцији предлога (в. Павловић 2015: 96–102, 110). Није потврђен у корпусу, те се мора узети с резервом.

⁸ Уп. са значењем конструкције *односно* (Павловић 2015: 96–102).

⁹ О овој контекстуално условљеној конструкцији за означавање повода у жанру стенографских бележака в. у Павловић 2014: 450.

контекстуално условљено средство за изражавање *повода*. Однос између ове две конструкције може се представити овако:

На + *акузатив*: **X претходи Y (временски след, имплицира институционализован процес доношења закона)**

Поводом + *генитив*: **X претходи Y (временски след + неделујући узрок, нагласак је на потреби доношења закона, на процесу разматрања).**

2.3.2. Зависносложене клаузе

Навешћемо три примера од којих је први са значењем повода, други са значењем узрока и трећи са значењем циља:

(20) Поводомъ тимъ, што многе общине и села са жиророднымъ шумама злоупотребленія чине, не пуштаюћи у њи никако, или пуштаюћи по одвећ скупу цену, свинѣ изъ села њима сосѣдны или други, коя жира не имаю, нашли смо се побуђени [...] издати: (Зборник 1840(39): 127).

(21) Будући да се досадъ није управо знало, кои су приходи, досадъ Правительствомъ уживани [...] то Намѣстничество, желећи и приходе те опредѣлити [...] рѣшило је ... (Зборник 1840(39): 67).

(22) Да бы свакій Србинъ потребе своје у неко извѣстно време лакше набавляти, а своје ствари удобније продавати могао (sic!); да бы се обштымъ састаянѣмъ и купаца и продаваца духъ трговачкій међу народомъ развіо и трговина процвѣтала, опредѣлюје се: (Зборник 1840(39): 87).

Сва три значења припадају категоријалном комплексу каузативности (Ивић, ред. 2005: 786). Њихов однос можемо показати на следећи начин:

Значење повода: **X (конкретан повод за доношење закона) претходи Y (доношењу закона)**

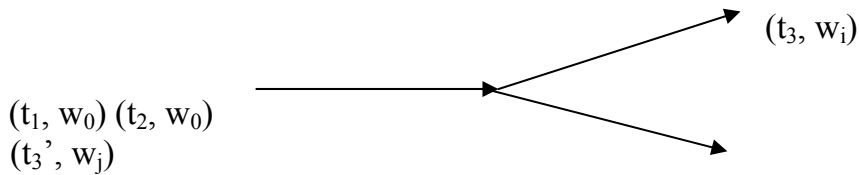
Значење узрока типа разлог: **X (опште знање о прошлим догађајима) претходи Y (доношењу закона)**

Значење циља: **Y (доношење закона) претходи Z (општем циљу због кога се доноси закон).**

Разлика између (20) и (21) у односу (22) је у другачијој перспективизацији (Ивић 1976: 44). Пошто узрочне реченице (а и шире све реченице које припадају категоријалном комплексу каузалности) могу бити схваћене као *низ догађаја* (Ван Дејк 1992 (1977): 69), можемо их представити семантичким дрветом са три чвора (узрок – акција – циљ), која се остварују у три сукцесивне временске тачке t_1, t_2, t_3 , тако да је $t_1 < t_2 < t_3$. Узрок и његова последица увек ће бити остварени у реалном свету (w_0), тако да узрок у тачки t_1

претходи последици у тачки t_2 . Што се тиче циља, дрво ће се гранати бар у два правца: (а) могући свет у коме је остварен циљ (w_i) у тачки t_3 ; (б) могући свет у коме циљ није остварен (w_j) у тачки t_3' .

Семантичко дрво могло би се овако представити¹⁰:

С друге стране, разлика између узрока типа повод и узрока типа разлог заснива се на опозицији апстрактност : конкретност, односно опште : појединачно. Пример (21) илуструје општи узрок који мотивише доношење закона (*не зна се које је приходе (у општем смислу) користило Правитељство*). Међутим, у примеру (22) наводи се конкретан разлог за доношење закона.

3. Закључак

У раду смо се бавили неким аспектима значења категорије *повода* у специјалним функционалним стиловима 19. века. Можемо извести следеће опште закључке, који ће служити као хипотезе у будућим истраживањима:

(1) Субпоље повода на плану израза шире је у 19. него у 20. веку.

(2) Развој категорије повода последица је *интелектуализације језика* и развоја специјалних функционалних стилова.

(3) Развој категорије прати се кроз развој прилошких израза, предлошких израза и сложених везника.

(4) На периферији субпоља долази до интерференције са значењем материјалне садржине и са значењем узрока типа разлог.

(5) Развој центра категорије одвија се кроз три етапе: (а) именица; (б) прилошки израз; (в) предлог/сложени везник.

(6) Конкурентност са другим категоријама условљена је различитом перспективизацијом и опозицијама опште : конкретно, односно мотивисана : немотивисана радња.

¹⁰ Прилагођен и упрошћен модел према Ван Дејк 1992(1977): 69–71. Користимо следеће знаке: тачке у времену t_1, t_2, t_3 , „предходи“ $<$, реалан свет w_0 , могући светови w_i, w_j .

ИЗВОР

Дигитална библиотека Народне библиотеке Србије:
<http://www.digitalna.nb.rs/>

Дигитална библиотека Матице српске, колекција *Српске књиге 19. века*: <http://digital.bms.rs/ebiblioteka/publications/index/collection:6>

ЛИТЕРАТУРА

Антонић 2001: Antonić, I. *Vremenska rečenica*. Sremski Karlovci, Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića, 2001.

Арсенијевић 2011: Арсенијевић, Н. Синтакса и семантика предлога *о*. [Arsenijević, N. Sintaksa i semantika predloga *o*.] // Ур. Ружић, В., С. Павловић. *Лексикологија, ономастика, синтакса*. Нови Сад: Филозофски факултет, 2011, 363–377.

Белић 1998: Белић, А. *Општа лингвистика: О језичкој природи и језичком развоју*. [Belić, A. Opšta lingvistika: O jezičkoj prirodi i jezičkom razvitku.] Београд: Завод за уџбенике и наставна средства, 1998.

Бондарко, ред. 1987: Бондарко, А. В. *Теорија функционалне грамматики: Введение. Аспектуальность. Временная локализованность. Таксис*. [Bondarko, A. V. Teoriya funkcional'noy grammatiki: Vvedenie. Aspektual'nost'. Vremennaya lokalizovannost'. Taksis.] Ленинград: Наука, 1987.

Ван Дејк 1992: Van Dijk, T. *Text and Context: Explorations in the semantics and pragmatics of Discourse*. London, New York: Longman, 1992 (1977).

Велчић 1987: Velčić, M. *Uvod u lingvistiku teksta*. Zagreb: Školska knjiga, 1987.

Грицкат 1994: Грицкат, И. Из историје стабилизације књижевног језика код Срба (после Вукове и Даничићеве победе). [Grickat, I. Iz istorije stabilizacije književnog jezika kod Srba (posle Vukove : Daničićeve pobeде).] // *Јужнословенски филолог*. 1994, № L, 5–31.

Грковић-Мејџор 2007: Грковић-Мејџор, Ј. Увод у историјску синтаксу. [Grković-Mejdžor, J. Uvod u istorijsku sintaksu.] // Грковић-Мејџор, Ј. *Списи из историјске лингвистике*. Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижевница Зорана Стојановића, 2007, 5–60.

Де Сосир 1969: De Sosir, F. *Opšta lingvistika*. Beograd: Nolit, 1969.

Буркин 2013: Буркин, В. *Принципи настанка сложених везника и њихова функционалностилска дистрибуција у српском језику*.

- [Đurkin, V. Principi nastanka složenih veznika i njihova funkcionalnostilska distribucija u srpskom jeziku.] Крагујевац: Филолошко-уметнички факултет (необјављена докторска дисертација), 2013.
- Ивић 1954:** Ивић, М. Узрочне конструкције с предлозима *због, од, из* у савременом књижевном језику. [Ivić, M. Uzročne konstrukcije s predlozima zbog, od, iz u savremenom književnom jeziku.] // *Наш језик*. № 5/ 5–6, 186–194.
- Ивић 1976:** Ивић, М. Проблем перспективизације у синтакси. [Ivić, M. Problem perspektivizacije u sintaksi.] // *Јужнословенски филолог*. № XXXII, 29–46.
- Ивић 1991:** Ивић, П. Доситејевски књижевни језик између славеносрпског и вуковског. [Ivić, P. Dositejevski književni jezik između slavenosrpskog i vukovskog.] // *Научни састанак слависта у Вукове дане*. № 19/2, 5–14.
- Ивић 2000:** Ivić, M. О лексичко-граматичком споју *kazati ugovor* і povodom njega. // М. Ivić. *Lingvistički ogledi tri*. Београд: Библиотека XX век, 2000, 129–135.
- Ивић, ред. 2005:** *Синтакса савременога српског језика*. [Sintaksa savremenoga srpskog jezika.] Ред. М. Ивић. Београд: Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска, 2005.
- Ивић 2014:** Ивић, П. *Преглед историје српског језика*. [Ivić, P. Pregled istorije srpskog jezika.] Сремски Карловци, Нови Сад: Издавачка књижарница Зорана Стојановића, 2014.
- Карацић 1852:** Карацић, В. Ст. *Српски рјечник истумачен њемачкијем и латинскијем ријечима*. [Karadžić, V. St. Srpski rječnik istumačen njemačkim i latinskim riječima.] Беч: Штампарија јерменскога манастира, 1852.
- Ковачевић 1989:** Ковачевић, М. Интенционалне конструкције у Доситејеву језику. [Kovačević, M. Intencionalne konstrukcije u Dositejevu jeziku.] // *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику*. 1989, № XXXII/2, 177–191.
- Ковачевић 2007:** Ковачевић, М. Прилошки изрази у савременом српском језику. [Kovačević, M. Priloški izrazi u savremenom srpskom jeziku.] // *Научни састанак слависта у Вукове дане*. 2007, № 36/1, 67–81.
- Ковачевић 2012:** Ковачевић, М. *Узрочно семантичко поље*. [Kovačević, M. Uzročno semantičko polje.] Београд: Јасен, 2012.
- Кордић 1995:** Kordić, S. *Relativna rečenica*. Zagreb: Matica hrvatska, 1995.

- Кречмер 2004:** Кречмер, А. Формирање функционалних стилова у српској писмености у доба Вукових реформи. [Kretschmer, A. Formiranje funkcionalnih stilova u srpskoj pismenosti u doba Vukovih reformi.] // *Научни састанак слависта у Вукове дане*. 2004, № 32/1, 201–210.
- Луковић 1994:** Луковић, М. *Развој српскога правног стила (прилог историји језика и права у Србији)*. [Luković, M. Razvoj srpskoga pravnog stila (prilog istoriji jezika i prava u Srbiji.) Београд: Службени гласник, 1994.
- Нарог, Хајне, ред. 2011:** *The Oxford Handbook of Gramaticalization*. Ed. Narrog, H., V. Heine, Oxford: Oxford University Press, 2011.
- Павловић 2014:** Павловић, Ј. Падежне конструкције са значењем повода у *Стенографским белешкама о седницама Народне скупштине за 1898. годину*. [Pavlović, J. Padežne konstrukcije sa značenjem povoda u *Stenografskim beleškama o sednicama Narodne skupštine za 1898. godinu.*] // *Радови Филозофског факултета*. 2014, № 16/1, 445–454.
- Павловић 2015:** Павловић, Ј. Лексема *односно* у неким језичким стиловима 19. века. [Pavlović, J. Leksema *odnosno* u nekim jezičkim stilovima 19. veka.] // *Наш језик*. 2015, XLVI/3–4, 94–110.
- Паул 1891:** Paul, H. *Principles of the History of Language*. London, New York: Longmans, Green and Co., 1891.
- Поповић 1966:** Поповић, Љ. Предлошки изрази у савременом српскохрватском језику. [Popović, Lj. Predložki izrazi u savremenom srpskohrvatskom jeziku.] // *Наш језик*. 1966, № XV/3–4, 195–220.

**Пловдивски университет
„Паисий Хилендарски“**

**НАУЧНИ ТРУДОВЕ
том 55, кн. 1, сб. Б, 2017**

Филология

*Предпечатна подготовка: Гергана Георгиева
Печат и подвързия: УИ „Паисий Хилендарски“*

Пловдив, 2018
ISSN 0861-0029